

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

ZDRAVSTVENA NEGA OTROKA IN MLADOSTNIKA S PEDIATRIJO

Petra Klanjšek , Majda Pajnikhar in Barbara Kegl

Zdrav otrok

Univerza v Mariboru

Fakulteta za zdravstvene vede

Zdravstvena nega otroka in mladostnika s pediatrijo

Zdrav otrok

Avtorice

Petra Klanjšek

Majda Pajnkihar

Barbara Kegl

Marec 2026

Naslov <i>Title</i>	Zdravstvena nega otroka in mladostnika s pediatrijo <i>Nursing Care of the Child and Adolescent With Pediatrics</i>
Podnaslov <i>Subtitle</i>	Zdrav otrok <i>The Healthy Child</i>
Avtorice <i>Authors</i>	Petra Klanjšek (Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede) Majda Pajnikihar (Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede) Barbara Kegl (Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede)
Recenzija <i>Review</i>	Nataša Marčun Varda (Univerzitetni klinični center Maribor) Robert Lovrić (Univerza Josipa Strossmayerja v Osijeku, Fakulteta za dentalno medicino in zdravstvo Osijek)
Jezikovni pregled <i>Language editing</i>	Tadeja Rožman Bogovac (Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede)
Tehnični urednik <i>Technical editor</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)
Grafične priloge <i>Graphic material</i>	Viri so lastni, razen če ni navedeno drugače. Klanjšek, Pajnikihar, Kegl (avtorice), 2026
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)
Grafika na ovitku <i>Cover graphi</i>	Sisters Close Together, foto: Nataliya Vaitkevich, 2020

Založnik **Univerza v Mariboru**
Published by **Univerzitetna založba**
 Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://www.press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj **Univerza v Mariboru**
Issued by **Fakulteta za zdravstvene vede**
 Žitna ulica 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://www.fzv.um.si>, fzv@um.si

Izdaja
Edition Prva izdaja

Tisk
Printed by Tiskarna Cicero, Begunje, d.o.o.
Begunje na Gorenjskem, Slovenija

Naklada
Circulation 300 izvodov

Dostopno na
Available at <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1059>

Izdano
Published at Maribor, Slovenija, februar, 2026

© **Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba**

/ *University of Maribor, University of Maribor Press*

Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, predelava ali druga uporaba tega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranjevanjem v elektronski obliki. / *All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilized in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publisher.*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

616-083-053.2

KLANJŠEK, Petra

Zdravstvena nega otroka in mladostnika s pediatrijo : zdrav otrok / avtorice
Petra Klanjšek, Majda Pajnkihar, Barbara Kegl. - 1. izd. - Maribor : Univerza v
Mariboru, Univerzitetna založba, 2026

ISBN 978-961-299-133-3

doi: 10.18690/um.fzv.2.2026

COBISS.SI-ID 273050115

ISBN 978-961-299-133-3 (mehka vezava)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.fzv.2.2026>

Cena
Price 20,00 EUR

Odgovorna oseba založnika
For publisher Prof. dr. Zdravko Kačič,
rektor Univerze v Mariboru

Citiranje
Attribution Klanjšek, P., Pajnkihar, M., Kegl, B. (2026). *Zdravstvena nega
otroka in mladostnika s pediatrijo: zdrav otrok*. Univerza v Mariboru,
Univerzitetna založba. doi.: 10.18690/um.fzv.2.2026

Kazalo

1	Uvod v pediatrično zdravstveno nego	1
1.1	Preventivno zdravstveno varstvo otrok.....	1
1.2	Rast in razvoj otrok in mladostnikov	4
1.2.1	Novorojenček	5
1.2.2	Dojenček.....	7
1.2.3	Malček	18
1.2.4	Predšolski otrok.....	24
1.2.5	Otrok v šolski dobi	33
1.2.6	Mladostnik.....	41
1.3	Proces zdravstvene nege in dokumentiranje	50
1.3.1	Ocena potreb po zdravstveni negi	50
1.3.2	Negovalna diagnoza.....	51
1.3.3	Načrtovanje ciljev zdravstvene nege.....	51
1.3.4	Načrtovanje intervencij zdravstvene nege	51
1.3.5	Izvajanje intervencij zdravstvene nege	52
1.3.6	Vrednotenje.....	52
1.4	Otroška/mladostniška mortaliteta in morbiditeta.....	53
1.4.1	Glavni vzroki obolevnosti pri otrocih in mladostnikih	53
1.5	Različna okolja delovanja medicinskih sester na pediatričnem področju	57
1.6	Okolja za zdravstveno nego in oskrbo otrok in mladostnikov.....	58
1.7	Anamneza v pediatrični zdravstveni negi	62
1.7.1	Anamneza predhodnega otrokovega/mladostnikovega zdravstvenega stanja (negovalna anamneza)	64
1.7.2	Trenutno zdravstveno stanje otroka/mladostnika.....	65
1.8	Pravice otrok v bolnišnici	66
2	Na otroka in družino osredotočena zdravstvena nega	73
3	Komunikacija z otroki, mladostniki in njihovimi družinami	77
3.1	Starostno specifične tehnike komunikacije.....	82
3.1.1	Dojenček.....	83
3.1.2	Otrok do 5. leta	84
3.1.3	Šolski otrok	84
3.1.4	Mladostnik.....	85
3.1.5	Starši	87
3.1.6	Komunikacija v specifičnih okoliščinah.....	90
3.2	Pridobivanje privolitve ali soglasja	91

3.2.1	Zavestno soglasje	91
3.3	Zdravstvena vzgoja in promocija zdravja	94
3.3.1	Razvoj otroka in mladostnika	96
4	Imunost in cepljenje	103
4.1	Imunost	103
4.2	Cepljenje	103

Uporabljeni simboli in kratice

AIDS	Sindrom pridobljene imunske pomanjkljivosti (angl. <i>Acquired Immunodeficiency Syndrome</i>)
cm	Centimeter
CDZO	Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov (ali Center za duševno zdravje odraslih)
CKZ	Center za krepitev zdravja
CSD	Center za socialno delo
Di/Te/Per	Cepivo proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju
DiT	Cepivo proti davici in tetanusu za otroke, mlajše od 7 let
diT	Cepivo proti davici in tetanusu za otroke, starejše od 7 let
DTP	Cepivo proti davici, tetanusu in oslovskemu kašlju
Di	Cepivo proti davici
EINT	Enota intenzivne nege in terapije
g	Gram
HIV	Angl. <i>Human immunodeficiency virus</i>
IPV	Inaktivirano cepivo proti otroški paralizi
ITM	Indeks telesne mase
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
OMR	Cepivo proti ošpicam, mumpsu in rdečkam
Polio	Cepivo proti otroški paralizi
Te	Cepivo proti tetanusu
ZD	Zdravstveni dom
WHO	Svetovna zdravstvena organizacija (angl. <i>World Health Organization</i>)

1 Uvod v pediatrično zdravstveno nego

Pediatrična zdravstvena nega je specializirano področje zdravstvene nege, osredotočeno na zdravstvene potrebe otrok od rojstva pa vse do adolescence. Vključuje promocijo zdravja, preprečevanje bolezni, diagnostiko in zdravljenje ter posebno pozornost namenja fizičnemu, čustvenemu in psihosocialnemu razvoju otrok.

1.1 Preventivno zdravstveno varstvo otrok

Preventivno zdravstveno varstvo otrok in mladostnikov v Sloveniji vključuje številne programe in dejavnosti, ki so zasnovani za spremljanje in izboljšanje njihovega zdravja, preprečevanje bolezni ter spodbujanje zdrave rasti in zdravega razvoja. Pravica otroka in mladostnika do preventivnega zdravstvenega varstva je ena od najbolj temeljnih pravic vsakega otroka in mladostnika.

Vse aktivnosti so opredeljene v stopenjskem pristopu obravnave, skladno s Pravilnikom za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni in Programom ZDAJ - Zdravje danes za jutri (v nadaljevanju: program ZDAJ).

Cilji programa ZDAJ so:

- zmanjševanje dejavnikov tveganja za kronične nenalezljive bolezni in preprečevanje poškodb ter zastrupitev;
- zgodnje odkrivanje ogroženih za razvoj bolezni;
- ukrepanje, vključno s svetovanjem za obvladovanje dejavnikov tveganja in spremembo življenjskega sloga ter krepitev zdravja, spodbujanje zdravstvene pismenosti, ozaveščanje ter nudenje podpore in pomoči za spreminjanje nezdravih življenjskih navad in krepitev zdravja ter opolnomočenje posameznikov pri skrbi za lastno zdravje;
- vzpostavitev povezav in mreže deležnikov iz lokalnega okolja po modelu skupnostnega pristopa s poudarkom na sodelovanju z vrtci in s šolami, ki zagotavljajo podporno okolje za posameznika in skupine za zdrav življenjski slog, tako za zdrave kot za tiste z motnjami in s kroničnimi boleznimi, s čim manjšim psihosocialnim bremenom;
- zagotavljanje aktivnosti krepitev zdravja otrok in mladostnikov v lokalnih skupnostih, s posebnim poudarkom na vključevanju ranljivih otrok in mladostnikov in s tem prispevanje k zmanjševanju neenakosti v zdravju.

Pravice vseh otrok v Sloveniji na področju preventivnih zdravstvenih programov vključujejo:

- patronažne obiske na domu,
- sistematične preglede v posameznih starostnih obdobjih,
- preventivne preglede z določenim namenom,
- zdravstveno-vzgojne vsebine za informiranje otrok, mladostnikov in staršev ter pedagoškega osebja,
- cepljenje po programu,
- različne oblike svetovanja.

Zato se posebna pozornost namenja skrbi za otroke in mladostnike, med katere sodijo:

ZDRAVSTVENA NEGA OTROKA IN MLADOSTNIKA S PEDIATRIJO: ZDRAV OTROK

PETRA KLANJŠEK, MAJDA PAJNKIHAR, BARBARA KEGL

Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede, Maribor, Slovenija
petra.klanjsek@um.si, majda.pajnikihar@um.si, barbara.lorber@um.si

Publikacija " *Zdravstvena nega otroka in mladostnika s pediatrijo: Zdrav otrok*" celovito predstavlja področje zdravstvene nege zdravega otroka in mladostnika. Namenjena je študentom zdravstvene nege ter medicinskim sestram za poglobljanje znanja in razvoj spretnosti, potrebnih za kakovostno obravnavo otrok in mladostnikov. Vsebuje temeljne vsebine o preventivnem zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov, o razvoju otrok in mladostnikov po posameznih starostnih obdobjih, morbiditeta in mortaliteta, proces zdravstvene nege, pomen dokumentiranja ter posebnosti dela v različnih kliničnih okoljih. Poseben poudarek je namenjen zbiranju anamneze, spoštovanju pravic otrok v bolnišnici ter zdravstveni negi, osredotočeni na otroka in družino. Publikacija razvija tudi veščine učinkovite in starostno primerne komunikacije z otroki, mladostniki in njihovimi družinami ter vključuje vsebine zdravstvene vzgoje, promocije zdravja, imunosti in cepljenja. S tem študentom in medicinskim sestram omogoča strokovno in sočutno izvajanje zdravstvene nege, ki temelji na etičnih in ergonomskih načelih.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fzv.2.2026](https://doi.org/10.18690/um.fzv.2.2026)

ISBN
978-961-299-133-3

Ključne besede:
pediatrska zdravstvena
nega,
preventivno zdravstveno
varstvo otrok,
rast in razvoj otrok in
mladostnikov,
proces zdravstvene nege,
dokumentiranje v
zdravstveni negi,
pravice otrok v bolnišnici,
komunikacija z otroki in
družinami,
zdravstvena vzgoja in
promocija zdravja,
imunost in cepljenje

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fzv.2.2026](https://doi.org/10.18690/um.fzv.2.2026)

ISBN
978-961-299-133-3

Keywords:

pediatric nursing,
preventive health care for
children,
growth and development of
children and adolescents,
nursing care process,
documentation in nursing
care, rights of children in
hospital,
communication with
children and families,
health education and health
promotion,
immunity and vaccination

NURSING CARE OF THE CHILD AND ADOLESCENT WITH PEDIATRICS: THE HEALTHY CHILD

PETRA KLANJŠEK, MAJDA PAJNKIHAR, BARBARA KEGL

University of Maribor, Faculty of Health Sciences, Maribor, Slovenia
petra.klanjsek@um.si, majda.pajnikihar@um.si, barbara.lorber@um.si

The publication “*Nursing Care of the Child and Adolescent with Pediatrics: The Healthy Child*” provides a comprehensive overview of nursing care for healthy children and adolescents. It is intended for nursing students and registered nurses who wish to deepen their knowledge and develop the skills necessary for high-quality care of children and adolescents. The book includes fundamental content on preventive health care for children and adolescents, child and adolescent development across different age periods, morbidity and mortality, the nursing process, the importance of documentation, and the specific characteristics of work in various clinical settings. Special emphasis is placed on history taking, respecting children's rights in hospital, and child- and family-centered nursing care. The publication also develops skills in effective, age-appropriate communication with children, adolescents, and their families, and includes topics related to health education, health promotion, immunity, and vaccination. In doing so, it enables students and nurses to provide professional and compassionate nursing care grounded in ethical and ergonomic principles.

University of Maribor Press

Doc. dr. **Petra Klanjšek**, visokošolska učiteljica in raziskovalka na Fakulteti za zdravstvene vede Univerze v Mariboru, sodeluje pri izvedbi predmetov Zdravstvena nega na pediatričnem področju, Ergonomski pristopi v zdravstvu in Zdravstvena nega kirurškega bolnika s kirurgijo in onkologijo. Aktivno se udeležuje strokovnih konferenc, kongresov in programov Erasmus. Sodelovala je pri nekaterih raziskovalnih projektih, kot so EU MENU Slovenija, Uporaba mobilne tehnologije za podporo samoobvladovanju sladkorne bolezni; Medpoklicno sodelovanje medicinskih sester in zdravnikov za boljšo varnost pacientov; Probiotics in prevention and treatment of diaper dermatitis in children - a double-blind, randomized, placebo-controlled study (Acronym: ProDiaper). Njeno delo vključuje razvoj raziskovalne dejavnosti na področju zdravstvene nege in ergonomije.

Prof. Dr. **Majda Pajnikihar**, viš., med. ses., ima izkušnje v praksi in v izobraževanju zdravstvene nege. Na začetku je pridobivala strokovne izkušnje kot srednja medicinska sestra – babica in patronažna medicinska sestre v skupnosti. Delala je v kliničnem okolju kot glavna medicinska sestra odseka za neonatologijo in bila pomočnica glavne medicinske sestre Splošne bolnišnice Maribor (UKCMB) za razvoj zdravstvene nege. Na fakulteti je od začetka nosilka učne enote Zdravstvene nege otroka in mladostnika s pediatrijo ter nosilka učnih enot na prvi, drugi in tretji stopnji izobraževanja ter vodja doktorskega študijskega programa Zdravstvena nega, vodja Inštituta za zdravstveno nego ter raziskovalka.

Mag. **Barbara Kegl** je višja predavateljica na Fakulteti za zdravstvene vede Univerze v Mariboru in vodja dodiplomskega študijskega programa Zdravstvena nega (1. stopnja). Magistrirala je na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani. Svojo poklicno pot je začela kot diplomirana medicinska sestra v Zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca Maribor, kjer je na primarni ravni zdravstvenega varstva izvajala zdravstveno nego in zdravstveno vzgojo. Njeno raziskovalno delo je usmerjeno v področja primarnega zdravstvenega varstva, obvladovanja kroničnih bolezni, ergonomije, pediatrične zdravstvene nege ter okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo. Rezultate svojega dela redno predstavlja na mednarodnih srečanjih in konferencah, objavlja znanstvene članke v domačih in tujih strokovnih revijah ter sodeluje kot recenzentka v slovenskih in mednarodnih znanstvenih publikacijah.

ISBN 978-961-299-133-3

9 789612 991333

Cena 20,00 EUR

Univerza v Mariboru

Fakulteta za zdravstvene vede